

Annelerin Postpartum Depresyon Risk Faktörlerinin Değerlendirilmesi

Evaluation of Mothers' Postpartum Depression Risk Factors

Gülşah DOĞAN*, Gül KIZILTAN*

*Başkent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Ankara, Türkiye

Özet:

Amaç: Bu araştırma, annelerin postpartum depresyon (PPD) risk faktörlerini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırma, Başkent Üniversitesi Ankara Hastanesi'nde Aralık 2018 – Mart 2019 tarihleri arasında pediatri kliniğinde yatan ve pediatri polikliniğe başvuran yaşları 0-36 ay olan bebeklerin anneleri üzerinde yapılmış ve çalışmaya 104 anne dahil edilmiştir. Annelerden anket formu aracılığıyla, yaş, eğitim durumu, çalışma durumu, medeni durumunu değerlendirmek için anket formu uygulanmış; boy uzunluğu ile gebelik öncesi ve mevcut vücut ağırlığı ölçümleri alınarak, BKİ değerleri hesaplanmıştır. Postpartum depresyon riskini değerlendirmek üzere, annelere 10 adet çoktan seçmeli soru yöneltilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde SPSS 20 paket programı kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılan annelerin yaş ortalaması 30.5±5.89 yıl olup yaşları 18-45 yaş arasındadır. Annelerin, %21.9'u ilköğretim, %32.4'ü lise ve %45.7'si üniversite mezunudur. Annelerin %88.6'sı evli, %11.4'ü ise bekar olduklarını belirtmişlerdir. Annelerin gebelik öncesi vücut ağırlık ortalaması 61.7±10.56 kg, mevcut vücut ağırlık ortalaması 68.6±11.26 kg olarak belirlenmiştir. Annelerin mevcut BKİ değerlerinin ortalaması ise 25.1±4.15 kg/m² olarak saptanmıştır. Annelerin %28.6'sının özgeçmişinde %25.7'sinin de soy geçmişinde depresyon öyküsü, olduğu belirlenmiştir. Annelerin %21.9'unda PPD öyküsü olduğu belirlenirken, %20'sinin de ailesinde PPD öyküsü olduğu saptanmıştır. Annelerin %50.5'in son gebeliği sırasında huzursuzluk ve endişe, %34.3'ün ise ruhsal sorun yaşadığı saptanmıştır. Lise mezunlarının %76.5'inin ailede PPD öyküsü yokken; %23.5'inin ailede PPD öyküsü olduğu saptanmıştır. PPD'si

*Yazışma Adresi: Gülşah Doğan, Başkent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Ankara, Türkiye. E-posta adresi: gulsahozturk2508@gmail.com

Gönderim Tarihi: 08 Ağustos 2019. Kabul Tarihi: 23 Ağustos 2019.

olmayan annelerin yaş ortalaması 30.3 ± 5.90 ve PPD'si olan annelerin yaş ortalaması ise 31.1 ± 5.94 yıl olarak tespit edilmiştir. PPD'si olan annelerin %83.3'ü üniversite mezunu, PPD'si olmayan annelerin %26.5'inin ise lise mezunu olduğu saptanmıştır. Annelerin %58.1'inin çalıştığı, %41.9'unun ise çalışmadığı belirlenmiştir.

Sonuç: Annelerin yaş ile eğitim ve çalışma durumları postpartum depresyon oluşumunda etkili olabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Postpartum, depresyon, gebelik, risk faktörleri

Objective: This study was conducted to evaluate the risk factors of postpartum depression (PPD) in mothers.

Material and Method: The study was conducted on the mothers of infants aged 0-36 months admitted to the pediatric outpatient clinic between December 2018 and March 2019 at Baskent University Ankara Hospital and 104 mothers were included in the study. A questionnaire was used to evaluate the age, educational status, working status and marital status of the mothers. BMI values were calculated by taking measurements of height, pre-pregnancy and body weight. In order to evaluate the risk of postpartum depression, mothers were asked 10 multiple choice questions. SPSS 20 package program was used to evaluate the data.

Results: The mean age of the mothers who participated in the study was 30.5 ± 5.89 years and their ages were between 18-45 years. 88.6% of the mothers stated that they were married and 11.4% stated that they were single. The mean body weight before mothers was 61.7 ± 10.56 kg and the current body weight was 68.6 ± 11.26 kg. 28.6% of the mothers had a history of depression and 25.7% had a family history of depression. While 21.9% of the mothers had a history of PPD, 20% had a history of PPD in their family. It was found that 50.5% of the mothers experienced restlessness and anxiety during their last pregnancy and 34.3% had mental problems. 76.5% of high school graduates had no history of PPD in the family; 23.5% had a family history of PPD. The mean age of the mothers without PPD was 30.3 ± 5.90 and the mean age of the mothers with PPD was 31.1 ± 5.94 years. It was determined that 83.3% of the mothers with PPD were university graduates, and 26.5% of the mothers without PPD were high school graduates.

Conclusion: Age and education and working status of mothers can be effective in the development of postpartum depression.

Key Words: Postpartum, depression, pregnancy, risk factors

© 2019 Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi. Tüm Hakları Saklıdır.

1. Giriş

Postpartum Depresyon

Depresyon; hem ülkemizde, hem de dünyada önemli bir toplum sağlığı sorunu konumunda halk sağlığını en çok tehdit eden sorunların başında gelmektedir. Yüksek yaygınlık dışında tanı güçlükleri içermesi, kronikleşme riskinin ve intihar davranışı sıklığının artması depresyonun önemini giderek arttırmaktadır (Işık, 2003: s. 515-516).

Depresyon, süregelen bir üzüntü ve günlük işlevlerin en az iki hafta boyunca yerine getirememe ile beraber normalde yapmaktan keyif alınan etkinliklere olan ilginin kaybolması ile tanımlanan bir hastalıktır (Freeman ve McElroy, 2002: s. 1-23).

Depresif kadınların en sık bildirdikleri stresörlerin yakın çevrelerindeki kişilerle ilişkilerindeki problemler ve onların hastalıkları, ev işleri ve sırdaş kaybı olduğu, depresif erkeklerin ise en sık bildirdikleri stresörler arasında boşanma, ayrı yaşama ve mesleki problemler olduğu bildirilmektedir. Stresli yaşam olayının her iki cinsiyeti de eşit etkilediği, kadınlarda depresyon oranlarının yüksek olmasının stresli yaşam olayları oranına veya bu olayların meydana getirdiği patojenik etkiye bağlanamayacağı bildirilmiştir (Kendler, Thornton, Prescott, 2001:s. 587-593).

Gebelik genellikle kadınların kendilerini iyi hissettikleri mutlu bir dönem olarak kabul edilse de gebelikteki depresyon oranları küçümsenemeyecek düzeylerde (Zajiceck, 1981: s. 57-73). Gebelikte depresyon sıklıkla atlanır. Gebe kadınlarda da, uyku ve iştah bozukluğu, enerji ve istek kaybı gibi majör depresyonla örtüşen pek çok klinik bulgu ve belirtiyeye rastlanır. Gebelikte sıklıkla görülen tıbbi hastalıklar gebelikte depresyon tanısını daha komplike hale getirmektedir (Sonawalla ve Rosenbaum, 2002: s. 115-123).

Doğum sonrası dönem, plasentanın doğumuyla başlayan ve gebelik sırasında anne vücudunda oluşan değişikliklerin, gebelik öncesi duruma geri döndüğü 6-8 haftalık süreci kapsar. Postpartum

Depresyon (PPD) ise doğumdan sonraki 2. ve 3. haftadan sonra başlayıp iki yıla kadar uzayabilen psikiyatrik değişiklikler dönemidir (Gülseren, 1999: s.58-67).

Gebelik ve doğum sonrası dönem, birçok kadın için çok özel ve güzel bir dönem olarak kabul edilmekle birlikte fizyolojik, psikolojik ve ruhsal değişimlere de neden olmaktadır. Kadınların çoğu bu dönemde ortaya çıkan değişimlere kolaylıkla uyum sağlarken, bir bölümünde kalıcı ruhsal sorunlar ortaya çıkabilmektedir (Ayvaz, 2006: s.243-251). Kadınların yaklaşık %13'ünde doğumdan sonraki ilk 12 hafta içinde doğum sonu depresyon görüldüğü belirtilmektedir (O'Hara ve Swain, 1996: 37-54). Doğum sonu depresyon düzeyi, anne bebek etkileşimine bağlı olarak bebeğin sağlık durumundan çok etkilenmektedir (Murray, Fiori-Cowley, Hooper, 1996:s. 2512-2526). Emzirme öz-yeterlilik algısı annenin emzirmeye ilişkin hissettiği yeterliliklerdir. Emzirme öz-yeterliliği düşük olan annelerin doğum sonu dönemde çok daha fazla depresyona yatkın olduğu bildirilmiştir (Dennis ve McQueen, 2007: s. 590-594).

Annede PPD bulunması, annenin ailesine karşı sevgisizlik ve bebeğine karşı zıt duyguların ortaya çıkmasına neden olmakta, çocuklarda bilişsel, davranışsal, sosyal ve psikolojik sorunlar oluşturmakta ve büyüme gelişme geriliği gibi fiziksel sorunlara da yol açabilmektedir (Erdem ve Bucaktepe, 2012: s. 458–461).

Bu araştırma, annelerin postpartum depresyon (PPD) risk faktörlerini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ ve YÖNTEM

Araştırma Yeri, Zamanı ve Örneklem seçimi

Bu araştırma, Başkent Üniversitesi Ankara Hastanesi'nde Aralık 2018 – Mart 2019 tarihleri arasında pediatri kliniğinde yatan ve pediatri polikliniğe başvuran yaşları 0-36 ay olan bebeklerin anneleri olmak üzere gönüllü olarak çalışmaya katılmaya kabul eden toplam 104 anne üzerinde yürütülmüştür.

Verilerin Toplanması

Annelerin kişisel özelliklerini saptamak için çoktan seçmeli soruların bulunduğu bir anket formu araştırmacı tarafından uygulanmış ve demografik özellikleri, gebelik ve emziliklik dönemlerine ilişkin

bilgileri (yaş, eğitim durumu, çalışma durumu, medeni durum) elde edilmiştir. Beden kütle indeksi (BKİ) (kg/m^2) hesaplanmıştır.

Annelere postpartum depresyon risk değerlendirmesine yönelik 10 adet çoktan seçmeli sorular yöneltilmiştir. Risk faktörlerine yönelik sorular araştırmanın planlanma aşamasında konuyla ilgili literatürün gözden geçirilmesiyle oluşturulmuştur (Durukan, İlhan, Bumin, 2011: s. 385-393). Bu anket formunda annelerde, depresyon öyküsünün veya postpartum depresyon öyküsünün varlığı sorgulanmıştır. Gebelikleri süresince ruhsal durumlarına yönelik sorular da bu anket formunda yer almıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Normal dağılım gösteren verilerin ortalamaları arasındaki farkın anlamlılıkları iki grup için bağımsız gruplarda t testi, ikiden çok grup için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiştir. Normal dağılım göstermeyen verilerin ortancaları arasındaki farkın anlamlılıklarında iki grup için Mann Whitney U testi, ikiden çok grup için Kruskal Wallis Varyans Analizi ile incelenmiştir. Ölçümle elde edilen veriler arasındaki ilişkinin incelenmesinde Pearson korelasyon katsayısından faydalanılmıştır. Nominal değişkenlerin grup karşılaştırmalarında (çapraz tablolarda) Ki-Kare ve Fisher's Exact test kullanılmıştır. Değerlendirmelerde IBM SPSS Statistics 20 programı kullanılmış ve istatistiksel anlamlılık sınırı olarak $p < 0.05$ kabul edilmiştir.

BULGULAR

Çalışmaya dahil edilen annelerin sosyo-demografik özellikleri Tablo 1'de gösterilmiştir. Annelerin yaş ortalaması 30.5 ± 5.89 yıl olup yaşları 18-45 yıl arasındadır. Annelerin, %21.9'u ilköğretim, %32.4'ü lise ve %45.7'si üniversite mezunudur. Annelerin %88.6'sı evli, %11.4'ü ise bekar olduklarını belirtmişlerdir. Annelerin % 58.1'i çalışmaktadır.

Tablo 1. Annelerin sosyo-demografik özellikleri

Sosyo-demografik özellikler	S	%
Yaş, yıl ($\bar{x} \pm SS$)		30.5 ± 5.89
Eğitim durumu		
İlköğretim	23	21.9
Lise	34	32.4

Üniversite ve üzeri	48	45.7
Medeni durum		
Evli	93	88.6
Bekar	12	11.4
Çalışma durumu		

Tablo 1. Annelerin sosyo-demografik özellikleri (devamı)

Sosyo-demografik özellikler	S	%
Çalışıyor	61	58.1
Çalışmıyor	44	41.9

Annelerin antropometrik ölçüm ortalamaları Tablo 2'de gösterilmiştir. Annelerin gebelik öncesi vücut ağırlıklarının ortalaması 61.7 ± 10.56 kg iken mevcut vücut ağırlıklarının ortalaması 68.6 ± 11.26 kg olarak belirlenmiştir. Annelerin gebelik öncesi BKİ değerlerinin ortalaması ise 24.01 ± 4.21 kg/m^2 olarak saptanmıştır. Annelerin mevcut BKİ değerlerinin ortalaması ise 25.1 ± 4.15 kg/m^2 olarak belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Annelerin antropometrik ölçüm ortalamaları

Antropometrik ölçümler	$\bar{x} \pm \text{SS}$	Ortanca (Alt-Üst)
Boy uzunluğu (cm)	165.4 ± 6.53	165 (150-189)
Gebelik öncesi vücut ağırlığı (kg)	61.7 ± 10.56	60 (23-93)
Gebelik öncesi BKİ (kg/m^2)	24.01 ± 4.21	23.98 (17.70-31.03)
Mevcut vücut ağırlığı (kg)	68.6 ± 11.26	68 (47-108)
Mevcut BKİ (kg/m^2)	25.1 ± 4.15	24.24 (17.72-34.78)

Annelerin postpartum depresyon risk faktörlerinin değerlendirmesi Tablo 3'de gösterilmiştir. Annelerin %28.6'sının daha önce depresyon hikayesi, %21.9'unda da PPD öyküsü olduğu belirlenmiştir. Annelerin %25.7'sinde ailede depresyon, %20'sinde de ailede PPD öyküsü olduğu saptanmıştır. Annelerin %50.5'in son gebeliği sırasında huzursuzluk ve endişe yaşadığı %34.3'ün son gebeliği sırasında ruhsal sorun yaşadığı saptanmıştır. Annelerin %31.4'ünün eşleri gebelik sırasında destek olurken; %68.6'sının evliliklerinden memnun oldukları belirlenmiştir. Annelerin %68.6'sı bebeklerinin evliliklerini etkilediğini

belirtmişlerdir. Annelerin %28.6'sı istemli gebelik geçirirken, %71.4'ü istemsiz gebelik geçirdiğini ifade etmiştir.

Tablo 3. Annelerin postpartum depresyon risk faktörlerinin değerlendirilmesi

İfadeler	Evet		Hayır	
	S	%	S	%
Daha önce geçirilmiş depresyon öyküsü	30	28.6	75	71.4
Daha önce geçirilmiş PPD öyküsü	23	21.9	82	78.1
Ailede depresyon öyküsü	27	25.7	78	74.3
Ailede PPD öyküsü	21	20.0	84	80.0
Son gebelik sırasında huzursuzluk endişe	53	50.5	52	49.5
Son gebelik sırasında ruhsal sorun	36	34.3	69	65.7
Gebelik süresince eşinin destek olma durumu	33	31.4	72	68.6
Evlilikten memnuniyet	72	68.6	33	31.4
Bebeğin evliliği etkileme	72	68.6	33	31.4
İstemli gebelik	30	28.6	75	71.4

Tablo 4'de, ilköğretim mezunu olan annelerin %56.5'inde lise mezunlarının %29.4'ünde, üniversite mezunu olanların ise %20.8'inde daha önce geçirilmiş depresyon öyküsü olduğu tespit edilmiştir.

İlköğretim mezunu olan annelerin %26.1'inde lise mezunlarının %26.5'inde, üniversite mezunu olanların ise %25.0'inde ailede depresyon öyküsü; ilköğretim mezunu olan annelerin %17.4'ünde, lise mezunlarının %23.5'inin, üniversite mezunu olanların %18.8'inin ailesinde PPD öyküsü olduğu tespit edilmiştir.

İlköğretim mezunu olan annelerin %60.9'u lise mezunlarının %41.2'si üniversite ve üzeri mezun olanların ise %52.1'i son gebeliği sırasında huzursuzluk, endişe; ilköğretim mezunu olan annelerin

%52.2'sinin, lise mezunlarının %29.4'ünün, üniversite mezunlarının %29.2'sinin ise son gebeliği sırasında ruhsal sorun yaşadığı saptanmıştır.

İlköğretim mezunu olan annenin %60.9'u gebeliği süresince eşlerinden destek görmüştür, %34.8'i orta derecede destek olurken; 1'inin (%4.3) ise hiç destek olmadığı saptanmıştır. Lise mezunu annelerin %76.5'i gebeliği süresince eşleri tarafından destek görmüştür, %20.6'sı orta derecede destek olurken; %2.9'unun ise hiç destek olmadığı görülmüştür. Üniversite mezunu olan annelerin %66.7'si gebeliği süresince eşleri tarafından destek görmüştür, %29.2'si orta derecede destek olurken; %4.2'sinin ise hiç destek olmadığı saptanmıştır.

İlköğretim mezunu olan annelerin %56.5'i evlilikten memnuniyetlerini memnun olarak belirtmiştir, %39.1'i orta derecede memnuniyetlerini belirtirken; %4.3'ünün ise evliliğinden memnun olmadığı saptanmıştır. Lise mezunu annelerin %73.5'i evlilikten memnuniyetlerini memnun olarak belirtmiştir, %17.6'sı orta derecede memnuniyetlerini belirtirken; %8.8'inin ise evliliğinden memnun olmadığı tespit edilmiştir. Üniversite mezunu olan annelerin %70.8'i evlilikten memnuniyetlerini memnun olarak belirtmiştir, %20.8'i orta derecede memnuniyetlerini belirtirken, %8.3'ü ise evliliğinden memnun olmadığı saptanmıştır.

İlköğretim mezunu olan annelerin %34.8'i bebeğin evliliği etkilemediğini belirtmiştir, %60.9'ü evliliğini olumlu etkilediğini belirtirken, %4.3'ünün ise evliliğini olumsuz yönde etkilediği saptanmıştır. Lise mezunu annelerin %35.3'ü bebeğin evliliği etkilemediğini belirtmiştir, %55.9'u evliliğini olumlu etkilediğini belirtirken, %8.8'inin ise evliliğini olumsuz yönde etkilediği belirlenmiştir. Üniversite mezunu olan annelerin %27.1'i bebeğin evliliği etkilemediğini belirtmiştir, %62.5'i evliliğini olumlu etkilediğini belirtirken, %10.4'ünün ise evliliğini olumsuz yönde etkilediği saptanmıştır.

İlköğretim mezunu annelerin %26.1'i istemsiz %73.9'u istemli, lise mezunu olan annelerin %35.3'ü istemsiz, %64.7'si istemli, üniversite mezunu olan annelerin %25.0'i istemsiz, %75.0'i istemli gebelik geçirdiğini belirtmiştir.

İlköğretim, lise ve üniversite mezunu olan annelerin daha önce geçirilmiş depresyon öyküsü, daha önce geçirilmiş PPD öyküsü, ailede depresyon öyküsü, ailede PPD öyküsü, annelerin huzursuzluk/endişe yaşama, gebelik sırasında eşinin destek olması oranları ile evlilikten memnun olma, bebeğin evliliği etkileme ve istemli gebelik olma oranları arasında istatistiksel açıdan önemli bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 3.4).

Bu verilere göre, daha önce geçirilmiş depresyon öyküsü olmayan annelerin yaş ortalaması 30.3 ± 6.09 yıl, daha önce geçirilmiş depresyon öyküsü bulunan annelerin ise yaş ortalaması 30.9 ± 5.43 yıl olduğu görülmüştür ($p > 0.05$). Daha önce geçirilmiş PPD öyküsü olmayan annelerin yaş ortalaması 30.3 ± 5.90 yıl, daha önce geçirilmiş PPD öyküsü bulunan annelerin ise yaş ortalaması 31.1 ± 5.94 yıl olduğu saptanmıştır ($p > 0.05$).

Ailede depresyon öyküsü olmayan annelerin yaş ortalaması 31.0 ± 6.09 yıl, ailede depresyon öyküsü bulunan annelerin ise yaş ortalaması 28.9 ± 5.04 yıl olduğu belirlenmiştir ($p > 0.05$). Ailede PPD öyküsü olmayan annelerin yaş ortalaması 30.6 ± 6.05 yıl, ailede PPD öyküsü bulunan annelerin ise yaş ortalaması 29.9 ± 5.28 yıl olduğu saptanmıştır ($p > 0.05$).

Son gebeliği sırasında huzursuzluk ve endişe yaşamamış annelerin yaş ortalaması 30.4 ± 5.84 yıl bulunurken, son gebeliği sırasında huzursuzluk ve endişe yaşamış annelerin yaş ortalaması 30.6 ± 5.94 yıl olduğu bulunmuştur ($p > 0.05$). Son gebeliği sırasında ruhsal sorun yaşamamış annelerin yaş ortalaması $30.1 \pm 5.5.78$ yıl bulunurken, son gebeliği sırasında ruhsal sorun yaşamış annelerin yaş ortalamasının 31.3 ± 6.10 yıl olduğu bulunmuştur ($p > 0.05$).

İstemsiz gebelik yaşayan Annelerin yaş ortalaması 31.2 ± 6.94 son gebeliği sırasında huzursuzluk ve endişe yaşamamış annelerin yaş ortalaması 30.4 ± 5.84 yıl bulunurken, son gebeliği sırasında huzursuzluk ve endişe yaşamış annelerin yaş ortalaması 30.6 ± 5.94 yıl olduğu bulunmuştur ($p > 0.05$). Son gebeliği sırasında huzursuzluk ve endişe yaşamamış annelerin yaş ortalaması 30.4 ± 5.84 yıl bulunurken; son gebeliği sırasında huzursuzluk ve endişe yaşamış annelerin yaş ortalaması 30.6 ± 5.94 yıl olduğu bulunmuştur ($p > 0.05$). Gebelikleri süresince eşleri tarafından destek gören annelerin yaş ortalaması, 30.2 ± 5.79 yıl orta derecede destek gören 29.3 ± 6.03 yıl ve hiç destek görmeyenlerin yaş ortalaması 28.9 ± 5.81 yıl olarak tespit edilmiştir. Evlilikten memnun olan annelerin yaş ortalaması 30.2 ± 6.10 yıl, orta derecede memnun olan 31.2 ± 7.01 ve memnun olmayan annelerin yaş ortalaması 29.8 ± 5.82 yıl olarak saptanmıştır. Bebeğin evlilikleri etkilemediğini düşünen annelerin yaş ortalaması 29.6 ± 5.75 yıl olumlu etkilediğini düşünen annelerin yaş ortalaması 31.4 ± 6.92 yıl ve olumsuz etkilediğini düşünen annelerin yaş ortalaması 28.7 ± 5.72 yıl olarak tespit edilmiştir. Annelerin postpartum değerlendirme anketi sorularına verdikleri (her bir soruya verdikleri yanıtların) yanıtlara göre yaş ortalamaları açısından istatistiksel açıdan önemli bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$). İstemsiz gebelik

yaşayan annelerin yaş ortalaması 31.2 ± 6.94 yıl iken; istemli gebelik yaşayan annelerin yaş ortalamaları 30.2 ± 5.43 yıl olduğu bulunmuştur ($p > 0.05$).

Tablo 4. Annelerin eğitim durumları ve yaş ortalamaları ile postpartum depresyon risk değerlendirme anketi sorularının değerlendirilmesi

	Eğitim durumu						Yaş (yıl)		
	İlköğretim		Lise		Üniversite		p	$\bar{x}\pm SS$	P
	S	%	S	%	S	%			
Daha önce geçirilmiş depresyon öyküsü									
Yok	13	56.5	24	70.6	38	79.2	0.141	30.3±6.09	
Var	10	43.5	10	29.4	10	20.8		30.9±5.43	0.643
Daha önce geçirilmiş PPD öyküsü									
Yok	17	73.9	25	73.5	40	83.3	0.492	30.3±5.90	0.576
Var	6	26.1	9	26.5	8	16.7		31.1±5.94	
Ailede depresyon öyküsü									
Yok	17	73.9	25	73.5	36	75.0	0.988	31.0±6.09	
Var	6	26.1	9	26.5	12	25.0		28.9±5.04	0.122
Ailede PPD öyküsü									
Yok	19	82.6	26	76.5	39	81.2	0.815	30.6±6.05	

Var 4 17.4 8 23.5 9 18.8 29.9±5.28 0.621

Tablo 4. Annelerin eğitim durumları ve yaş ortalamaları ile postpartum depresyon risk değerlendirme anketi sorularının değerlendirilmesi (devamı)

	Eğitim durumu						Yaş (yıl)		
	İlköğretim		Lise		Üniversite		p	$\bar{x}\pm SS$	P
	S	%	S	%	S	%			
Son gebelik sırasında									
huzursuzluk endişe									
Yaşamamış	9	31.9	20	58.8	23	47.9	0.330	30.4±5.89	
Yaşamış	14	60.9	14	41.2	25	52.1		30.6±5.94	0.901
Son gebelik sırasında ruhsal									
sorun									
Yaşamamış	11	47.8	24	70.6	34	70.8	0.123	30.1±5.78	0.333
Yaşamış	12	52.2	10	29.4	14	29.2		31.3±6.10	
Gebelik süresince eşinin destek									
olma durumu									
Destek oldu	14	60.9	26	76.5	32	66.7		30.2±5.79	
Orta derecede oldu	8	34.8	7	20.6	14	29.2	0.751	29.3±6.03	0.433
Olmadı	1	4.3	1	2.9	2	4.2		28.9±5.81	

Tablo 4. Annelerin eğitim durumları ve yaş ortalamaları ile postpartum depresyon risk değerlendirme anketi sorularının değerlendirilmesi
(devamı)

	Eğitim durumu						Yaş (yıl)		
	İlköğretim		Lise		Üniversite		P	$\bar{x}\pm SS$	P
	S	%	S	%	S	%			
Evlilikten memnuniyet									
Memnun	13	56.5	25	73.5	34	70.8		30.2±6.10	
Orta derecede memnun	9	39.1	6	17.6	10	20.8	0.437	31.2±7.01	0.621
Memnun değil	1	4.3	3	8.8	4	8.3		29.8±5.82	
Bebeğin evliliği etkileme									
Hayır	8	34.8	12	35.3	13	27.1		29.6±5.75	
Evet olumlu	14	60.9	19	55.9	30	62.5	0.437	31.4±6.92	0.141
Evet olumsuz	1	4.3	3	8.8	5	10.4		28.7±5.72	
İstemli gebelik									
Hayır	6	26.1	12	35.3	12	25.0	0.570	31.2±6.94	0.428
Evet	17	73.9	22	64.7	36	75.0		30.2±5.43	

TARTIŞMA

Çalışmada annelerin yaş, eğitim durumu, çalışma durumu, medeni durum, genel alışkanlıkları gibi değişkenlerle annelerin postpartum depresyon risk faktörleri değerlendirilmiştir.

Çalışmada annelerin yaş ortalaması 30.5 ± 5.89 yıl olarak bulunmuştur (Tablo 1). Şanlıer ve ark. (Şanlıer ve AYTEKİN, 2004: s. 81-100) yaptığı çalışmada annelerin yaş ortalamasını 27.04 ± 4.86 yıl olarak saptamıştır. Başka bir çalışmada ise, annelerin yaş ortalaması 27.46 ± 6.61 olarak bulunmuştur (ÇAKMAK ve DENGİ, 2019: s. 9-19). Genel olarak gebe kalma yaş aralığı düşünüldüğünde yaş ortalamalarının birbirine yakın olması beklenen bir durumdur.

Bu çalışmada, %28.6 sıklıkla anneler gebeliklerinin istemli olduğunu belirtmiştir (Tablo 4). Konya'da postpartum depresyonla ilgili yapılan bir çalışmada %81.2 anne istemli gebelik gerçekleştirmiştir (YETİM ve DEVECİOĞLU, 2015: s. 1-2). Birçok çalışma sonucunda planlanmamış gebeliği olan annelerde depresyon puanları daha yüksek bulunmuş ve istenmeyen gebeliğin kişinin benlik duygusunu bozabileceğini, stresörlerle baş etme gücünü azaltabileceğini ve depresyona yatkınlığı artırabileceğini belirtmiştir. (BABACAN, KESKİN ALP, 2012: s. 145-154; YAĞMUR ve ULUKOCA, 2010: s. 543-549; EGE, TIMUR, ZİNCİR, 2008: s. 585-593; DIETZ, WILLIAMS, CALLAGHAN, 2007: s. 1515-1520).

Bu çalışmada, PPD öyküsü olan annelerin %26.1'i ilköğretim mezunu, %26.5'i lise ve %16.7'sinin ise üniversite mezunu olduğu tespit edilmiştir (Tablo 4). AYVAZ ve ark. (AYVAZ ve HOCAOĞLU, 2006: s. 243-251) yapmış oldukları çalışmada, postpartum depresyonda olan annelerin %26.3'nün ilköğretim mezunu olduğu saptanmıştır. ARSLANTAŞ ve ark. (ARSLANTAŞ, ERGİN, BALKAYA, 2009: s.13-22) yapmış oldukları çalışmada da eğitim durumu ilköğretim olanların %12.3'ünde, eğitim durumu ilköğretim üzeri olanların %12.7'sinde PPD varlığı saptanmıştır. Bu araştırmalarda kadının eğitim durumunun PPD ile ilişkili olmadığı saptanmıştır ($p > 0.05$).

Ekuklu ve ark. (EKUKLU, TOKUÇ, ESKİOCAK, 2002: s. 834-839) yapmış olduğu bir çalışmada, doğum sonrası depresyon görülen annelerin yaş ortalamasının doğum sonrası depresyon görülmeyen annelere oranla daha küçük olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu çalışmada PPD öyküsü olan annelerin yaş ortalaması 31.1 ± 5.94 yıl, PPD öyküsü olmayan annelerin yaş ortalaması ise 30.3 ± 5.90 yıl olarak

saptanmıştır (Tablo 4). Hızlı fiziksel ve psikolojik gelişimin yanı sıra yeni annelik rolüne uyumdaki zorlanmalar nedeniyle adölesan annelerde postpartum depresyon riski daha yüksektir (Gereklioğlu, Poçan, Başhan, 2007: s. 126-133).

Yapılan bu çalışmada annelerin eşlerinden destek görme sıklığı %31.4 olarak saptanmıştır. Kaun ve ark. (Kaun, 1999: s. 104-118)'nin çalışmasında eşlerin tamamına yakınının emzirmeye destek olacağı bekledikleri desteğin ev işlerinde yardım etmek olduğu bildirilmiştir. Bu önemli fark, sosyo-kültürel sebeplere ve toplumun erkeklere biçtiği role bağlanabilir.

Çocuk doğurmak, birkaç büyük hayat olaylarından biridir (Uyar, 2015). Birçok anne, bebeğin doğumundan sonra neşe ve mutluluk duyması gerekirken, ebeveyn olma becerisinin işleve konması ile birlikte kendini stres yaratan bir durum içerisinde bulmaktadır. Özellikle ilk kez ebeveyn olma bir kriz olayıdır. Bu nedenle ebeveynliğe geçiş süreci anne-bebek ve aile sağlığı açısından üzerinde durulması gereken oldukça önemli bir husustur (Uyar, 2015). Mersin il merkezinde PPD sıklığının araştırılması ile ilgili yapılan bir araştırmada, doğum sonrası 0-2 ayda PPD sıklığı % 29 olarak bulunmuştur (Budaycı, Şaşmaz, Öner, 2005: s. 40-54). Ekuklu ve ark. (Ekuklu, Tokuç, Eskiocak, 2002: s. 834-839), Edirne merkez ilçede yaptıkları araştırmada PPD sıklığını % 36 olarak bulmuşlardır. Bu çalışmada ise PPD sıklığı %21.9 olarak saptanmıştır (Tablo 3).

Sonuç olarak, araştırmaya katılan anneler için, yaş, eğitim ve çalışma durumu gibi faktörler postpartum depresyon durumu açısından önemli olduğu söylenebilir. PPD öyküsü olan annelerin yaş ortalaması daha büyüktür. Eğitim durumları incelendiğinde ise lise mezunu annelerin PPD geçirme sıklığı daha yüksek bulunmuştur. Annelerin, doğum sonrası eşinden destek görememe, bebeğine bakamadığını düşünme gibi nedenlerle postpartum depresyon sıklıkla görülmektedir. Bu nedenle annelerin bilinçlendirilmesi önem kazanmaktadır. Aynı zamanda annenin ve bebeğin bakımını üstlenecek olan baba, yakın akraba ve arkadaşlarında postpartum depresyon hakkında bilinçlendirilmesi de gerekmektedir.

KAYNAKLAR:

- Arslantaş A, Ergin F, Balkaya N. (2009). Aydın il merkezinde doğum sonrası depresyon sıklığı ve ilişkili risk etmenleri. *ADÜ Tıp Fakültesi Dergisi* 10, 13-22
- Ayvaz S, Hocaoğlu Ç, Tiryaki A ve ark. (2006). Trabzon il merkezinde doğum sonrası depresyon sıklığı ve gebelikteki ilişkili demografik risk etmenleri. *Türk Psikiyatri Dergisi* 17, 243-251.
- Babacan Gümüş A, Keskin G, Alp N ve ark. (2012). Postpartum depresyon yaygınlığı ve ilişkili değişkenler. *Yeni Symposium Journal* 50, 145-54.
- Budaycı R, Şaşmaz T, Öner S, Tezcan H ve ark. (2005). Mersinde doğum sonu depresyon sıklığı saha araştırması. *Journal of Womens* 13, 40-54 .
- Çakmak S, Dengi A. (2019). Postpartum dönemdeki annelerin emzirme ve anne sütünün önemi hakkındaki bilgilerinin değerlendirilmesi. *Türkiye Aile Hekimliği Dergisi* 23, 9-19.
- Dennis CL, McQueen K. (2007). Does maternal postpartum depressive symptomatology influence infant feeding. *Out comes Acta Paediatr* 96, 590-594.
- Dietz PM, Williams SB, Callaghan WM et al. (2007). Clinically identified maternal depression before, during, and after pregnancies ending in live births. *Am J Psychiatry* 164, 1515-1520.
- Durukan E, İlhan M, Bumin M ve ark. (2011). 2 Hafta-18 Aylık Bebeği Olan Annelerde Postpartum Depresyon Sıklığı ve Yaşam Kalitesi. *Balkan Med J* 28, 385-393.
- Ege E, Timur S, Zincir H ve ark. (2008). Social support and symptoms of postpartum depression among new mothers in eastern Turkey. *J Obstet Gynaecol Res* 34, 585-93.
- Ekuklu G, Tokuç B, Eskiocak M ve ark. (2002). Edirne Merkez ilçede doğum sonu depresyon sıklığı ve ilişkili bazı etmenler. *8. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi Kongre Kitabı* 2, 834-839.
- Erdem Ö, Bucaktepe P. (2012). The prevalence and screening methods of postpartum depression. *Dicle Tıp Dergisi* 39, 458-461.
- Freeman MP, Freeman SA, McElroy SL. (2002). The comorbidity of bipolar and anxiety disorders: prevalence, psychobiology and treatment issues. *J Affect Disord* 68,1 – 23.
- Gereklioğlu Ç, Poçan G, Başhan İ. (2007). Annelerin doğum sonrası psikiyatrik sorunları. *Türkiye Klinikleri J Gynecol Obst* 17, 126-133.

- Gülseren L. (1999). Doğum sonrası depresyon: Bir gözden geçirme. *Türk Psikiyatri Dergisi* 10, 58-67.
- Işık E. (2003). Depresyon ve bipolar bozukluklar. *Görsel Sanatlar Dergisi* 5, 515-516.
- Kaun LW.(1999). Health system factors contributing to breast feeding success. *Pediatrics* 6,104-118.
- Kendler KS, Thornton LM, Prescott CA. (2001). Gender differences in the rates of exposure to stressful life events and sensitivity to their depressogenic effects. *Am J Psychiatry* 158, 587-593.
- Murray L, Fiori-Cowley A, Hooper R et al. (1996). The impact of postnatal depression and associated adversity on early mother-infant interactions and later infant outcome. *Child Dev* 67, 2512-2526.
- O'Hara M, Swain A. (1996). Rates and risk of postpartum depression a meta analysis. *Int Rev Psychiatry* 8, 37-54.
- Sonawalla SB, Rosenbaum JF. (2002). Women's Health and Psychiatry. *Williams and Wilkins* 21, 115-123.
- Şanlıer N, AYTEKİN F. (2004). 0-3 Yaş grubunda çocuğu bulunan annelerin beslenme ve ishal konusunda bilgi ve davranışlarının incelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* 24, 81-100.
- Uyar S. (2005). Postpartum depresyon oluşumunu etkileyen faktörlerin araştırılması. Yüksek lisans tezi, Afyonkarahisar Üniversitesi, *Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, Afyonkarahisar.
- Yağmur Y, Ulukoca N. (2010). Social support and postpartum depression in low-socioeconomic level postpartum women in eastern Turkey. *Int J Public Health* 55, 543-549.
- Yetim A, Yetim Ç, Devicioğlu E. (2015). Iğdır'da annelerin sütçocuğu beslenmesi konusundaki bilgi ve davranışları 13, 1-2.
- Zajicek E. (1981). Psychiatric problems during pregnancy. In: Wolkind S, Zajicek E (eds). *Pregnancy: a psychological and social study. Academic Press* 15, 57-73.